

Mat i Sverige

Intervjuer och frågeformulär om vuxnas matvanor. Forskningen vänder sig till personer som bor i Sverige och är födda i Sverige, Syrien, Irak eller Somalia för att ta hänsyn till kulturell mångfald

Granskat av Etikprövningsmyndigheten, datum 2020-05-11 (DNR 2020-01382)

Reviderat 2020-08-20 (DNR 2020-04129)

Reviderat 2021-03-30 (DNR 2021-01382)

Inbjudan och kort sammanfattning

Med den här forskningen vill vi få mer kunskap om vad människor i olika kulturer äter. Vi kommer att fråga vad du äter och hur du lagar mat. Med denna information vill vi förbättra befintliga frågeformulär om kost och matvanor så att de blir relevanta för hela det svenska samhället.

I den här forskningsstudien kommer vi vid sex tillfällen under ett års tid be dig att fylla i frågeformulär om dina val av mat och livsmedel. Om du är född utanför Sverige vill vi också träffa dig så vi kan gå igenom en befintlig enkät och prata mer ingående om hur era måltider ser ut i ditt hushåll och hur du planerar din tid kring mat (inköp, tillagning, måltid).

Syfte och bakgrund till forskningen

Kosten spelar en viktig roll för bibehållen hälsa. I Sverige (och många andra EU-länder) görs regelbundna undersökningar om befolkningens kost och matvanor för att se om officiella råd om diet måste ändras. De undersökningar som hittills gjorts har inte alltid varit bra på att mäta näring hos alla, särskilt människor som inte är födda i Sverige. För att kunna bilda oss en god uppfattning om vad som konsumeras bland alla, vill vi få kunskap om kulturspecifika maträtter och matvanor, inklusive för livsmedel som inte betraktas som traditionellt svenska. Den här studien handlar om att göra en inventering av matvanorna bland de största utomeuropeiska etniska grupperna i Sverige, särskild för syrianer, irakier och somalier.

Vi kommer att bjuda in besökare hos barnavårdcentraler och familjecentraler och deltagare i föräldragrupper att delta i studien. Vi tror att antalet deltagare i studien blir cirka 132. Med studien vill vi helt enkelt undersöka dina allmänna matvanor som de ser ut just nu. Vi är intresserade av den mångfald av matvanor och kosthållning som finns i Sverige och som forskare vill vi på rätt sätt och i rätt sammanhang kunna mäta matvanorna hos hela Sveriges befolkning.

Utifrån vad vi kommer fram till i den här studien kan vi utveckla ett enkätmaterial som kan användas i framtida nationella studier om just kostvanor för befolkningen som helhet. I en

studie begränsad till Örebro län kommer vi att använda det vidareutvecklade frågeformuläret för att undersöka sambandet mellan kost och barns utveckling.

Vad förväntas jag göra om jag deltar i studien?

Vi kommer att be dig fylla i två typer av frågeformulär om dina matvanor. Enkäterna görs online och kan fyllas i på dator, på surfplatta eller med hjälp av en smartphone. Det kan du göra hemma i din egen takt. När du har fyllt i enkäterna skulle vi, genom att ställa ytterligare några frågor i en kort (även den online)

uppföljningsenkät vilja veta vad du tyckte om enkäterna.

Vi kommer att ringa upp de deltagare som är födda utanför Sverige för att komma överens om någon lämplig dag och tid då de här enkäterna kan fyllas i och då vi kan bestämma ett datum för en intervju. Intervjun kommer att genomföras med videosamtal på svenska, men om du föredrar att tala ditt modersmål kan vi ordna så att en tolk är närvarande. Vi kan även "träffas fysiskt". Någon av oss kommer sedan att besöka dig den dag och tid vi har bestämt. Vi kan träffa dig på en plats som passar dig (t.ex. vårdcentral, bibliotek eller på universitetet), men om du föredrar, kan vi träffas hemma hos dig, eftersom det kan finnas livsmedel, mat eller andra ingredienser som du vill visa oss. När vi träffas, ska vi följa den aktuella rådgivningen från folkhälsomyndigheten kring COVID-19. Under intervjun går vi igenom enkäterna om kost och matvanor en gång till. Vi kanske också ställer ytterligare frågor om ingredienser i olika maträtter eller hur maten tillagas. Sedan skulle vi vilja ställa några mer allmänna frågor om dina matvanor och hur ni organiserar familjemåltider i ert hushåll. Vi skulle också vilja ställa några frågor om din kost under din senaste graviditet och om dina barns kostval. Intervjun tar ungefär två timmar, men kommer att ta lite längre tid om en tolk är närvarande.

När vi genomfört de här enkäterna och intervjuerna kommer du inte höra från oss på flera månader. Vi kommer under tiden att vidareutveckla och förbättra de enkäter som du fyllt i för att sedan be alla deltagare fylla i dem (online) vid ytterligare fyra tillfällen.

Finns det några fördelar med att delta?

Att delta medför inga direkta vinster för dig eller någon av de övriga deltagarna personligen, men när resultaten bearbetats kommer vi i framtida studier på ett bättre sätt kunna mäta kostvanor hos hela Sveriges befolkning, vilket ger oss en mer rättvisande bild av mat och kosthållning i Sverige.

Finns det några nackdelar eller risker med att delta?

Det finns *inga* hälsorisker med att delta i den här forskningsstudien. Vi kommer *inte* att ge några medicinska behandlingar eller göra några medicinska ingrepp. Det är inte studiens syfte att vi på något sätt ska betygsätta dina matvanor, vi kommer inte heller be dig ändra på något av det som du äter. Vi ber dig endast fylla i en enkät vid ett antal tillfällen och – i förekommande fall – delta i en intervju.

Vad händer om jag inte längre vill delta i studien?

Deltagandet i studien är helt frivillig. Om du tackar nej till att delta eller om du vill avsluta ditt deltagande under pågående studie har du rätt att göra det utan att behöva ge en anledning. Det påverkar inte den vård du får.

Administrationen kring studien

Hur skyddas mina personuppgifter?

Med anledning av studiens syfte behöver vi ställa frågor om din etnicitet/ditt födelseland. Den information vi avser samla in kan endast komma till användning om vi får ställa de frågorna till dig. Vi kommer *inte* att samla in någon annan data än den som efterfrågas i de enkäter vi ber dig fylla i eller den intervju som vi genomför.

Data från enkäterna lagras på universitetets dataservrar och skyddas på lämpligt sätt. De uppgifter vi samlar in innehåller känslig/personlig information och samlas in, överförs och lagras på ett säkert sätt. Identifierande uppgifter som namn, adress och födelsedatum lagras separat och inte tillsammans med de svar som du anger i enkäterna.

För att forskarna alls ska få arbeta med den insamlade datan (t.ex. kontakta deltagare, analysera data eller sammanställa resultat inför publicering), behöver de följa gällande dataskyddsföreskrifter. Därför får de utbildning i det och endast behöriga forskare som skrivit på ett dataöverföringsavtal kommer att kunna ta emot anonymiserade data (dvs. data utan namn, adress, födelsedatum och liknande).

Behandling av personuppgifter

Genom insamling av uppgifter kommer Örebro universitet att bedriva forskning inom ramen för allmänt intresse. Du kan ta del av det som registrerats om dig eller ha synpunkter på behandlingen eller de uppgifter som samlats in genom att kontakta mativerige@oru.se. Insamlade data sparas i 10 år. Frågor om hur Örebro universitet behandlar personuppgifter kan ställas till lärosätets dataskyddsbud på dataskyddsbud@oru.se. Klagomål som inte kan lösas med Örebro universitet kan lämnas till Datatillsynen.

Vem organiserar och finansierar studien?

För studien ansvarar Institutionen för medicinska vetenskaper vid Örebro universitet.

Studien finansieras av Örebro universitets strategiska forskningssatsning "Mat och Hälsa" och genomförs i samarbete med Region Örebro län och Livsmedelsverket, som tillhandahåller en av sina kostenkäter via Internet.

Vem har granskat studien?

Studien har granskats internt av de ansvariga parterna och av Etikprövningsmyndigheten.

Ersättning

Om du har resekostnader i samband med intervjun kan du få ersättning för dessa. Ersättningen baseras då på

kostnader för resa med buss. När du har slutfört studien kommer vi att erbjuda dig en kupong på 100 SEK, eller 200 SEK om du också slutfört intervjun.

Vårdpersonal informeras inte

De uppgifter du ger som svar på frågorna i studien lämnas inte vidare till hälso- och sjukvården på något sätt. Om du har funderingar kring din kost under studiens gång eller efter att den avslutats kan du självklart diskutera dessa med vårdpersonal. Om du deltar i studien (eller för den delen tackar nej till att delta) är det inget hinder för att du ska få tillgång till vanlig hälso- och sjukvård.

Hur har patienter och allmänheten deltagit i studien tidigare?

De frågeformulär som vi kommer att testa i denna studie är baserade på tidigare studier av livsmedelsval i Sverige. För att förbättra dessa frågeformulär kontaktade vi också människor i samhället vars ursprungsland fanns i östra Medelhavet och frågade om livsmedel eller måltider som var vanliga för dem.

Vad händer med studiens resultat?

Svaren från frågeformulär och intervjuer kommer att grupperas ihop med svaren från andra deltagare från samma födelseregion. Vi analyserar sedan informationen. När vi identifierar livsmedel och matvanor som skiljer sig åt från svenska livsmedel och matvanor anpassar vi de befintliga enkäterna till det. Det gör vi för att underlätta för deltagare i framtida studier – dels kan man i enkätsvaren hitta den mat man normalt äter, dels får man svara på frågor som är bättre anpassade till ens egna matvanor.

Resultaten från denna studie kommer att användas för annan forskning, inklusive en nationell studie om matvanor i Sverige (Riksmaten) och en långsiktig regional studie om kost, barns utveckling och hälsa här i Örebro län.

Mer information och kontaktuppgifter

Vill du ha mer information om studien, kontakta oss som jobbar med studien vid Örebro universitet:

Telefon/sms/WhatsApp: 0790 61 40 20 / 0790 61 89 89

E-post: matisverige@oru.se.

www

Hemsida: www.oru.se/matisverige

